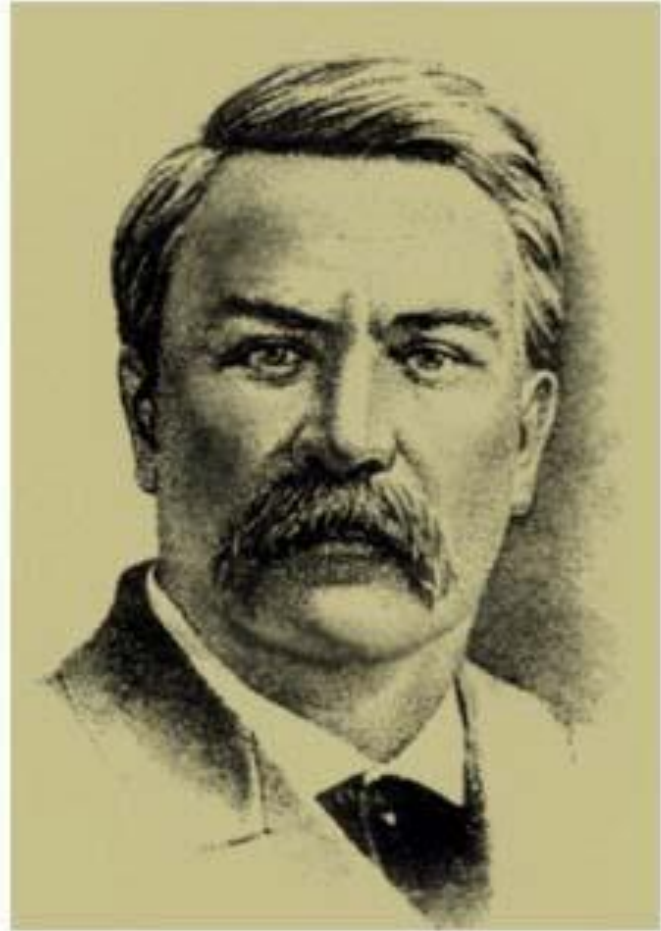

Іван Карлович Тобілевич
(Іван Карпенко-Карий)
(1845-1907)

Справжнє ім'я —
**Іван Карпович
Тобілевич**
(псевдонім Карпенко-
Карий поєднує в собі
ім'я батька та
улюбленого
літературного
персонажа Гната
Карого — героя п'єси
Т. Шевченка «Назар
Стодоля»)

Іван Карпенко-Карий

**Видатний драматург, актор,
режисер, один із
основоположників
українського професіонального
театру,**

**Іван Карпович Тобілевич
належить до тих славних діячів
вітчизняної культури, якими
пишається наш народ.**

Продовжуючи традиції

**Т. Шевченка, він відіграв
велику роль у боротьбі за
реалізм, народність, ідейність
української літератури й
театрального мистецтва.**

- За двадцять років творчої діяльності І. Карпенко-Карий написав близько двох десятків п'єс різних жанрів. Серед них - побутові драми з життя села, гостросатиричні комедії, історичні трагедії тощо.
- Його п'єси засвідчили розвиток української класичної драматургії.

- І. Франка писав про І. Карпенка-Карого: "Чим він був для України, для розвою її громадського та духовного життя, се відчуває кожний, хто чи то бачив на сцені, чи хоч би лише читав його твори; се розуміє кожний, хто знає, що він був одним із батьків новочасного українського театру, визначним артистом та при тім великим драматургом, якому рівного не має наша література".

Народився Іван Карпович Тобілевич

29 вересня 1845 року в селі Арсенівка

Бобринецького повіту Херсонської губернії

(тепер Новомиргородського району Кіровоградської області), в родині зубожілого дрібного шляхтича,

управителя поміщицького маєтку. Хлопець

навчався в Бобринецькому повітовому училищі,

потім **1859** (тепер Новомиргородського району

Кіровоградської області), в родині зубожілого

дрібного шляхтича, управителя поміщицького

маєтку. Хлопець навчався в Бобринецькому

повітовому училищі, потім 1859 р. працював

писарчуком станового пристава в містечку **Мала**

Виска, пізніше став канцеляристом міської управи.

1867 рік

З дитячих літ мріяв І. Тобілевич про театр, і коли в містечку Бобринці, де юнак служив писарчуком у різних повітових установах, утворився аматорський драматичний гурток, він став одним з найактивніших його учасників

Захоплення сценою було настільки сильним, що хлопчина ходив пішки за півсотні кілометрів до Єлисаветграда (тепер Кіровоград), щоб подивитися "Наталку Полтавку" у виконанні місцевих акторів, а також виставу шекспірівського "Отелло" за участю видатного негритянського трагіка Айри Олдріджа в головній ролі...

1868 року І. Тобілевича було переведено з Єлисаветграда до Херсона. Маючи справу зі скаргами, протоколами, він замислювався над долею простих людей, зокрема бунтарів-арештантів: показати б на сцені такого шукача правди й волі!

В цьому ж році часто зустрічається з молодшим братом **Миколою**, учнем Херсонської гімназії

1871 рік

У Херсоні І. Тобілевич працював недовго. Захворівши на малярію, 1869 р. він повернувся до Єлисаветграда. Тут, за участю вчителів реальної школи, І. Тобілевич заснував новий драматичний гурток, у якому ставились російські та українські п'єси. Аматори пропагували зі сцени художні твори, сповнені співчуття до тяжкої долі простої людини, вважали своїм обов'язком засобами мистецтва боротися за правду й справедливість, за високі гуманістичні ідеали. Саме такі гуртки готували ґрунт для розвитку професіонального українського театру.

Власті давно вважали І. Тобілевича особою неблагонадійною.

4 жовтня 1883 р. за наказом міністра внутрішніх справ його було звільнено з посади секретаря елисаветградської міської поліції. Пізніше І. Франка влучно скаже з цього приводу, що царський уряд втратив тоді поліційного пристава І. Тобілевича, а Україна придбала драматурга І. Карпенка-Карого.

80-і роки - початок літературної діяльності І. Тобілевича. Він так добре знав народне життя, що сюжетів не доводилось вигадувати. Першим його твором було оповідання "Новобранець" (1881), яке автор підписав псевдонімом (Карпенко-Карий). Справжнім його покликанням стала драматургія. Вже драмою "Бурлака" (1883) він прорубав, за висловом І. Франка, "добре вікно, крізь яке можна бачити й вищі щаблі" тодішнього суспільства. Одна за одною з'являються драми "Підпанки" (1883), "Наймичка" (1885), "Безталанна" (1886), комедії "Розумний і дурень" (1885), "Мартин Боруля" (1886), "Сто тисяч" (1889)...

Давня дружба єднала І. Карпенка-Карого з лікарем О. Михалевичем. Коли у 1884 р. створений ними гурток було розгромлено, багатьох його учасників кинули до тюрми. Після майже дворічного слідства найактивніших гуртківців було вислано. І. Карпенко-Карий відбував заслання спочатку в Новочеркаську, а потім ще два роки жив під гласним наглядом поліції на своєму хуторі Надія.

Наприкінці 1888 р. гласний нагляд було знято (негласний тривав до 1903 р.), і І. Карпенко-Карий стає актором-професіоналом - працює спочатку в трупі М.Садовського, а пізніше, прагнучи об'єднати кращі артистичні сили в одному колективі, разом із П. Саксаганським, очолює "Товариство російсько-малоросійських артистів". У 1890 р. брати Тобілевичі під час гастролей у Єлисаветграді часто бачилися з О.Михалевичем. На згадку про ці зустрічі вони й сфотографувалися.

1890 рік

- І. Тобілевич у ці роки багато працював як актор. Найяскравіше його виконавська майстерність виявилась у таких різнопланових ролях, як возний ("Наталка Полтавка"), Калитка ("Сто тисяч"), Пузир ("Хазяїн"), Назар ("Назар Стодоля") та інші.
- Зростає популярність І. Карпенка-Карого-драматурга. У листопаді 1890 р. редакція львівського журналу "Зоря" звернулася до нього з проханням надіслати кілька своїх п'єс, а заодно й фотопортрет.

Це другий з двох знімків, надісланих І. Карпенком-Карим до Полтави. "Я був хворий, і стан мого здоров'я одбивсь на портреті", - писав автор.

- І. Карпенко-Карий все частіше скаржився на недуги. Час від часу він виїжджав то на хутір Надія, то в Єлисаветград, щоб заспокоїтись, відпочити, але хвороба не відступала.
- Це один з останніх фотопортретів видатного драматурга

- Здоров'я І. Карпенка-Карого дедалі гіршало. В ті дні, коли його стан трохи поліпшувався, він брав участь у виставах.
- У другій половині січня 1907 р. трупа гастролювала в Умані. І. Карпенко-Карий грав у десяти виставах. Це були останні виступи талановитого актора. Він залишив трупу і поїхав на хутір Надія, а через кілька тижнів до моря, в Ялту, та й тут йому не стало краще. Лишалася єдина надія - на відомого берлінського професора Боаза.

- 19 серпня П. Саксаганський виряджав хворого брата до Берліна. Після обстеження професор сказав, що хвороба (рак селезінки) невиліковна.

2 вересня 1907 р. І. Карпенко-Карий помер.

- Цей, недавно знайдений рідкісний знімок письменника зроблений на хуторі Надія після приїзду його з Ялти (літо 1907р.). Виснажений тяжкою хворобою, він все ще сподівався повернутися до театру, до праці...

